

Rugási Gyula

Porlepte versek?

Mohai V. Lajos: Matricák a költészet falára

Úgy esett, hogy a pókhálószerűen rebbenő emlékezet valamelyik szálán, a hajdani nevesincs kisvárosban, ott is talán egy padlásfeljáró rejtekén heverő ócska kacatok, porlepte lim-lomok, kiszuperált tárgyak egyszer csak verssé szublimálódtak, innentől fogva ők beszélnek. Egymás közt sustorogva idővel eldöntöttek: auctort, igazmondót kerítenek maguknak, legyen, aki szavukat hallatja az odakinti világban.

A porlepte versek – híven megőrizve az avítt kacatok üzenetét – így születtek meg, és így születnek azóta is. Mohai írói életművében egyetlen költemény íródik versben és prózában, amióta csak az eszemet tudom, fél évszázada legalább. Valahányszor, amikor a pókháló megrebben, szavak gyülekeznek, és emlékek tolulnak elő, miközben alakul-formálódik a Mohai-féle magánmitológiai is, ne feledkezzünk meg róla: nem csupán költő, hanem mithográfus is az, akinek a verseit morzsolgatjuk.

Ez a privát mitológia nem hasonlít sem a zsidó, sem a keresztény világ ősi nyelvi ereszkéihez, és a görög mitológiához sem, bár Mohai szenvedélyesen vonzódik a halál, az őszi hervadás kultuszához. Úgy érzem, az a hajdani kisváros, amely útjára bocsátotta, nagyon távoli rokona annak a galíciai stetlnek, ahonnan az ugyancsak távoli író-rokon Bruno Schulz származott. Semmi egyéb, mint a semmivé foszlott történelmi múlt hiányzik igazam bizonyításához. Csekélység, mindazt, ami nincs, az irodalom úgyis létezővé álmodja, mi több, a lim-lomok álmairól is tudni akar. Ilyesfajta féléber állapotban vonulnak el előttünk Mohai különös, mitikus lényei: félszeg angyalok, Hádész imbolygó árnyai, és a hozzájuk tartozó világ; Róma szökőkútjai és a nagy elől, Ingeborg Bachmann megváltatlan tűz-halála, vagy éppen az élet-képek: kisvárosok sivár alkonyatai,

múlhatatlan késő ősszel.

Jól látható azonban a meg-megrebbenő pókháló nem csak emlékekből, hanem rezignációból is szövődik, s minden bizonnyal ez a rezignáció

a konok elhatározással íródó egyetlen költemény egyik legfőbb alkotóeleme is. A többi már a mindenfajta emlékezet alanti világának, a nyelvnek az akaratától függ: ezt üzenik a lim-lomok
megrendelésére íródó porlepte versek.

Mohai V. Lajos: Matricák a költészet falára
Borítóterv: Fábián István
Prae Kiadó, 2025. Könyvhét

Versek a kötetből

Csitri lányok

Naplósorok a gyerekkor elmúltáról

Néztem a csitri lányokat a Templom-téren; pántlikákkal a kezükben várakoztak és magán-énekpróbát végeztek, talán a tanítójukra várva, valami iskolai föllépésük előtt. Vidám süldőgyerekhad lubickolt az élet örömében; a nostalgia érzése tört a lelkemre! Mennyire szerettem a gyerekkori búgó-kereső világot, érdekes sajátosságai mennyire elválnak mostani asszonysorsomtól; panaszszavam erre sem lehet, de a gyerekkor hiánytalansága bódít elmúltával is.

Mi a házat lakjuk

Decemberre a szelek megerősödnek a messzi hegyek szirtjei felöl, és mint az összepöndörödött, lehullott levél, száguldanak át a völgyeken, tisztásokon; a sötét is hamar szétnyújtózik, és hosszan meglapul az ég alatt; alig látszik a nappal, csak ha a hó megjön, világít a Hold alatt a dermedt táj. Minden csöndbe takarózik, de ha fagy, és megkeményedik a kérge, akkor ropog kint a világ. A madarak közül a varjak maradtak velünk, ott feketéllnek a fenyők ágain, békés nyugalommal a szemünknek.

Mi a nagy házat lakjuk, és a kályha melegénél élünk, magunkba húzódva; ha a zord hidegben magason süvölt a szél és dönög a kémény a huzattól, szeretjük hallgatni moraját. Imbolyog, sivít, sipol az áradó hang, olykor minha egy láthatatlan óriás fuldokolna, érezzük ilyenkor. A szél megcsörget mindent, mi útjába kerül, görgeti a gallyakat a zsindelyeken, a falakon is átfúj, pedig párnákat teszünk az ablakok közeibe, és vékony

csíkkal tapasztjuk, gyömöszöljük be-be az ablakok réseit; a vándor mégis betér hozzánk, és követelődzik, megdézsmálja a meleget.

És hétmérföld csizmájával átvonul rajtunk.

Ha csöndesen havazni kezd, galambtollak szállnak, óriás pelyhek; könnyedén kiszaladunk, hogy az első hó az arcunkat érintse, simogassa, ajkunk szomjúságát csitítjuk általa gyerekes örömben. Aztán a nagy hóeséskor elüldögélünk az ablak előtt, melegben, megcsodálva a vakító fehér tájat.

Az udvari nép mindenben a segítségünkre van, viszik a dolgukat szorgalmasan a téli teendőkkel; ellátásunk nem szenvedi kárát a cudar világnak, és a falusi mulatságok is elérnek hozzánk, s mi is részt kérünk olykor belőlük. Szívesen tesszük ezt. Így telnek lassan a napok, csúszik egyik a másikba, várat egyik nap a másik után.

Az ünnepi órákhoz közeledve, fordul egyet a világ, készülődünk, hogy a Kisjézus megszülessen, és az új esztendő első hava eljöjjön hozzánk, békében és egészségben megéljük.

Felnövőben

A világ összegabalyodik körülöttem, mint a figyelmetlenül fölgombolyított fonal. Serdülök, felnövőben az életem. Nem mindig az történik velem, amit a szívem óhajt. Körülöttem sokféle kedv, messze már az anyaöl, hogy védelmet nyújtson. Esténként visszahúzódva magamba, próbálom kibogozni az összeakadt szálakat; vesződségemet nem sajnálom. Végigjárom aznapomat ártatlanul, mintha nem is én lennék. Igazság, nem igazság? Nehéz még kiigazodnom mindenen, talán sokat is gondolok el erről-arról. Labirintus, mondják nyájasan a költő-urak a könyveikben.

Majd megpróbálom én is a lírikus dalt.

Megnyugszom ezzel, aztán belesimulok az álomba.

Utóhang az Ingeborg Bachmann-nak írott versekhez

„Szemekbe könny tolul. Süllyednek évek.
Ifjú szemöldököt fehér ceruza fest.
Csontvázak másznak elő dögkutakból
sok száraz virággal beírt kereszt.”
(Ingeborg Bachmann: Egy országról, egy folyóról és a tavakról)

Az ázott kert a végső üzenet,
a gyümölcs alvadt vérfolt, holdfogyatkozás.
A nyár szerelme betemetődött,
római éjképbe vésődött halál.

A tujákat hátrahagyja: árnyait
karcolja az emlékek kútjára még,
gyermekkori meszesgödör világít,
sóvár vággyal, utolsó útibeszéd.

Fenevadak Róma díszes őrzői,
mozdulatlan kövek és tankönyv-lapok;
mindkettő egyszerre, távolodni is
a holt betűk hírével tudhatok,

s a kövekre folyt napfény szagával –
ez a Rózsa utca virágsövénye,
a kerti padnál a föld sebe éget,
egy ráncos kéz megsárgult öröksége.

A falikutakhoz kakas szólít,
rozsda virágzik az álomhelyeken.
Szolgák viskója; jeges palotában
bukott angyalsereg van jelen.

Ott rekedtek; a kiszáradt parton
halál parádézik, a pusztulás
követ nyomon. A hét domb kísértete;
süllyednek az évek. Elmaradozom.

Ki ne mondd mégse; a szerelem zátony,
és bántatlanul nem marad senki sem.
A szív burkára rajzolt hieroglif,
halott madárraj diólevélerezeten.

Az éveink gyilkosan fölfalnak;
a természet biztos sorrendet tart.
Hordókba gyűjtjük az esővizet,
s állócsillag parázslik talpunk alatt.

Megvásárolható a kiadó webáruházában
https://www.praekiado.hu/termek/matricak-a-kolteszet-falara/